

**miljøpartiet
de grønne**

buskerud

ARBEIDSPROGRAM 2015-2019

INNHold

1. TENK NYTT - STEM GRØNT!	1
Våre kjernesaker 2015-2019	1
2. VÅRE VISJONER FOR BUSKERUD	3
Et grønt fylke	3
Et klimanøytralt fylke	3
Et bærekraftig fylke	4
Et fylke i samspill	5
3. EN SAMFERDSELSPOLITIKK SOM VIL NOE	6
Satsing på sykkel og kollektivtransport	6
Vei, vedlikehold og pendling	7
Lokaltog og gods	8
4. HELSE, OMSORG OG MENNESKELIGHET	9
Helse og forebygging	9
Psykisk helse	10
Medmenneskelig ruspolitikk	10
Aktiv alderdom	11
Kreative og fleksible løsninger	11
Den menneskevennlige byen	12
Frivillighet	13
KULTUR, IDRETT OG FRILUFTSLIV	14
Kultur der du bor	14
Kultur for barn og unge	15
Bibliotekene	15

Kulturminnevern	16
Idrett og friluftsliv	16
5. JORD, LUFT OG VANN	18
Marka, fjellet og naturmangfold	18
Matjord må vernes	19
Landbruk og dyrehold	19
Utmark, buskap og rovdyr	20
Fjorden	21
6. LÆRING, FORSKNING OG INNOVASJON	22
Skole	22
Psykososial oppfølging	23
Yrkesfag	23
Forskning og innovasjon	24
7. NÆRINGSPOLITIKK FOR ET GRØNT SKIFTE	25
Gjenbruk	26
Ressursdeling	26
Lavere terskler i arbeidslivet	26
Gründere, sosiale entreprenører og innovasjon	27

1. TENK NYTT – STEM GRØNT!

Buskerud trenger en visjon for hva som er viktig og en politikk som prioriterer. Grønn politikk vil skape et samfunn i balanse og et godt liv for alle i fylket.

Miljøpartiet De Grønne i Buskerud ønsker å skape en bærekraftig fylkeskommune, fordi vår tids grunnleggende utfordring er endringene i vårt livsgrunnlag som skjer nå og som forsterkes i tiden som kommer. God politikk må forholde seg til dette. Utviklingen medfører begrensninger; først og fremst skaper den nye muligheter og krever nye løsninger. De Grønne står for en ny og klokere politikk i Buskerud.

Miljøpartiet De Grønne vil føre Buskerud ut av den fossile perioden og inn i en fornybar fremtid. Vi arbeider for et bærekraftig Buskerud med en høy livskvalitet og grønne arbeidsplasser. Vårt utgangspunkt er at mennesket er del av naturen, og at alt vi foretar oss må skje med respekt for naturens tålegrenser.

Fylkeskommunens ansvarsområde omfatter miljø og natur, regional planlegging, næringsutvikling, samferdsel, videregående opplæring, folkehelse, kultur og frivillighet. Fylkesprogrammet vårt konsentrerer seg om disse saksområdene, samtidig som det viser våre visjoner og prioriteringer.

Det grønne skiftet er ikke enkeltsaker men en helhetlig tilnærming som tar høyde for endringene i arbeidsliv, samfunn og miljø.

For å se bredden og sammenhengen i De Grønnes politikk oppfordres dere til å lese både de lokale programmene i Buskerud, De Grønnes nasjonale arbeids- og prinsippprogram og ikke minst vårt alternative statsbudsjett (www.mdg.no/om-oss og www.mdg.no/stortinget).

Våre kjernesaker 2015-2019

- Flytte investeringene fra fossilt til grønt næringsliv og entreprenørskap.
- Større selvforsyningsgrad i landbruket. Det skal skje basert på fornybare ressurser og være fortrinnsvis drevet av små og mellomstore lokale bruk.
- Videreutvikle hele verdikjeden for mat med fokus på miljøvennlig og økologisk produksjon.
- At fylke og kommuner samarbeider om arealplanlegging på tvers av grenser, for å minimere transportbehovene gjennom et samlet utbyggingsmønster.
- Redusere avhengighet av privatbil og støtte de gode alternativene.
- Bevare verdifulle lokale markaområder, fjell og fjord som natur- og

friluftsområde, samt verne om matjord.

- Akseptere større grad av fortetting, særlig i sentrumsstrøk.
- Øke naturmangfoldet i byer og tettsteder, blant annet ved å sikre grønne korridorer og legge til rette for urbant jordbruk.
- At det utarbeides en klima- og miljøplan for fylkeskommunens virksomhet med årlig rapportering av klimagassutslipp for fylkets geografiske område.
- At fylkeskommunen innfører innkjøpsrutiner som støtter det grønne skiftet. Dette vil både styrke Buskeruds miljøsatsing, landbruk og næringsliv og være verdifull kunnskap å dele med andre fylker.
- Styrke yrkesfag og fagopplæring og bedre tilbudet av lærling- og praksisplasser.
- Fremme folkehelse ved å forebygge og legge til rette for en meningsfylt, aktiv og sunn livsstil. 50% av maten i offentlige kantiner og skoler skal være kortreist og økologisk.
- Bygge samhold og tillitt til hverandre på tvers av identitet, legning og utseende.

2. VÅRE VISJONER FOR BUSKERUD

Et grønt fylke

De Grønne mener at hensyn til klima og miljø bør ligge til grunn for all politikk. Denne prioriteringen skal styre alle fylkeskommunale beslutninger og aktivitet.

MDG Buskerud står foran et gjennombrudd – ved valget 2015 stiller vi med 11 lister og når dermed 90% av Buskeruds befolkning. Vi har realistiske muligheter for å få representanter i samtlige kommunestyre der vi stiller liste, samt i Fylkestinget. De Grønne vil stille harde miljøkrav. Vi vil endre debatten og sørge for at klima og miljøhensyn kommer opp i alle sektorer både på kommune- og på fylkesnivå.

Fylkeskommunen skal gå foran som rollemodell når det gjelder bruk av ressurser og energi. Økonomisering av forbruk, klimanøytral drift og lavutslippsteknologi bør være styrende mål for fylkets planarbeid og daglige drift.

De Grønne vil gi fylkets innbyggere mulighet og insitamenter til å leve et godt liv. Vårt eksisterende forbruk er ikke bærekraftig; videre vekst gjør verken livet bedre eller oss lykkeligere. Grønn politikk prioriterer derfor livskvalitet fremfor materielt forbruk.

Buskerud er et mangfoldig fylke. Her er store befolkningssentra, utstrakte jorder, avsidesliggende småbruk, og mange områder med bevaringsverdig natur. Fylkets tettbygde strøk gjennomgår en merkbar urbanisering; det krever en avveining mellom bosetting, matproduksjon og naturvern. Vi må skape god balanse nå.

Miljøpartiet De Grønne i Buskerud skal arbeide for vern av våre varige verdier fremfor kortsiktig utbytte. Fjord og fjell, vann og jord er en rikdom som må forvaltes på skånsom og fornuftig måte til det beste for alle. De Grønne legger vekt på offentlig eierskap og politisk kontroll med infrastruktur, energi og vann.

Et klimanøytralt fylke

Norge har forpliktet seg til 40 % kutt i CO₂-utslipp fra 1990-nivå innen 2030. Store deler av kuttene må tas i samferdsels- og transportsektoren og fylkeskommunen har en nøkkelrolle i dette. Buskerud fylke er for tiden på motsatt kurs av Stortingets klimavedtak. Det trengs derfor en formidabel grønn snuoperasjon.

Å kutte klimagassutslipp drastisk i løpet av noen år er fullt mulig. En kan redusere biltrafikken, gi kollektivtransport, syklistene og gående bedre plass, legge om til en ikke-fossil bilpark, få godstransport over på skinner og til sjøs, fase ut fossil oppvarming og føre en klimasmart byutvikling.

Vi vinner alle på dette: bedre lokalmiljø, mindre støy, mindre og færre køer, bedre folkehelse og nye, fremtidsrettede arbeidsplasser. Situasjonen nå kan anspore og stimulere

til positiv endring. Et ja til mindre klimagassutslipp er et ja til et bedre fylke.

Et bærekraftig fylke

De offentlige innkjøpene som foretas av fylkeskommunen og kommunene i Buskerud utgjør store verdier og har stor innvirkning på miljø og klima. Miljøpartiet De Grønne vil derfor at fylke og kommune prioriterer varer som er lokalt produsert, som er etikk- og miljøsertifisert eller som er økologisk produsert. Vi vil også kreve at transporten av disse varene skal forgå mest mulig miljøvennlig.

Vi vil velge importvarer som er produsert og forhandlet under rettferdige forhold. Etisk og miljøvennlig handel er et sentralt element for å skape en grønn utvikling både globalt og lokalt. Gjennom etisk handel bidrar vi til en grønn utvikling i andre land og bedrer vårt eget klimaregnskap.

Vi vil arbeide for at det offentlige forbruket preges av nøkternhet og gjenbruk. Vedlikehold, reparasjon og kvalitet skal sikre at anskaffelser har lang levetid. Fylkets bygg skal ha lavest mulig økologisk fotavtrykk og være mest mulig energieffektive. Særlig ved nybygg må krav om energieffektivitet oppfylles.

Verken kommuner eller fylkeskommunen skal plassere kapital i spekulativ finansvirksomhet. Eksisterende plasseringer av den typen må avvikles.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At kommunene skal gå foran når det gjelder innkjøp av miljøsertifiserte produkter, og at flest mulig enheter i kommunene blir miljøsertifiserte.
- At det tilbys vegetarisk og økologisk mat i alle offentlige kantiner. Målet er at minst 50% av maten er økologisk og at én kjøttfri dag per uke innføres i offentlige institusjoner, virksomheter og kantiner.
- At vedlikehold, reparasjon, gjenbruk og god kvalitet sikrer en lang levetid for offentlige anskaffelser.
- At fylket trekker driftsmidler, investeringsmidler og pensjonsfond ut av banker, fond og forsikring som er involvert i kull, olje eller gassvirksomhet og heller søker avkastning i utvikling av fornybar teknologi og innovativ kunnskap.
- Begrense offentlig låneopptak, da dette både stimulerer forbruk og legger større byrder på fremtidige generasjoner.
- Gjøre Buskerud til et fylke uten netto klimagassutslipp innen 2030, uten kjøp av klimakvoter.
- Skaffe oss oversikt over naturverdier og miljøutfordringer i fylket og sørge for at vedtatt miljøpolitikk gjennomføres.

Et fylke i samspill

Regjeringen ønsker å slå sammen kommuner over hele Norge. De Grønne i Buskerud mener sammenslåing av kommuner bør være en frivillig prosess. Vi støtter ønsket sammenslåing.

Enkelte kommunesammenslåinger kan få konsekvenser for Fylkets forvaltningsområde. De Grønne mener Fylkeskommunen bør være en konstruktiv partner i en slik prosess.

Større kommuner fører ikke automatisk til bedre tjenester for befolkningen. Viktigere for å oppnå større effektivitet er overgripende regional planlegging. Dette er fylkets ansvar, og her skjer avgjørende veivalg som plassering av satsingsområder og kollektivknutepunkter. I dette planarbeidet vil vi jobbe for vern av matjord, satsing på kollektivtrafikk, et levende nærmiljø samt vern av naturen.

Veksten i Buskerud vil bety nye boområder og fortetting av eksisterende steder. Utvidelse og fortetting må skje på innbyggernes premisser, både med tanke på grøntarealer, estetikk, offentlige tjenester, transport og jobbmuligheter.

De Grønne ønsker å ta veksten i de områdene som er best tilrettelagt, heller enn tiltak som fører til økt trafikk, lengre reiser til jobb og bruk av naturareal. Vi mener man bør skape kompakte og integrerte boområder der livskvalitet står i fokus.

Livskraftige lokalsamfunn, mest mulig basert på lokale ressurser, og gode nettverk er en forutsetning for et grønt fylke. Buskeruds byer er ikke bærekraftige alene – de trenger samspill med distriktene og fylkets bønder. Landbruk, beitebruk og dyrevelferd opptar De Grønne sterkt. Vi tilstreber en god balanse mellom matproduksjon, fordeling og kapasitetsutnyttelse av norsk jord for å skape gode liv for mennesker og husdyr.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Utforme et forpliktende interkommunalt plansamarbeid.
- Sørgje for at Buskerudby-samarbeidet blir et samarbeid der miljøorientert regionalplanlegging står i høyet.
- Skape kompakte lokalsentra med en blanding av boliger, arbeidsplasser og tilbud i tilknytning til kollektivknutepunkter.
- Etablere en regional planlegging med tydelige mål for klima og livskvalitet.
- Planlegge for småskala-næring, små- og mellomstore bruk, samt urbant jordbruk.
- Jobbe for at private utbyggere i større grad bidrar til fylkets grøntstruktur.
- At hensynet til jordvern skal stå sentralt i alle avgjørelser om arealbruk.
- At landbrukets kår styrkes og stimuleres til nytenkning og tilpasning. Lokale, giftfrie og fornybare ressurser skal brukes, og landbruket skal bli en integrert del av det grønne skiftet.

3. EN SAMFERDSELSPOLITIKK SOM VIL NOE

Samferdselspolitikk som skal virke må velge. De Grønne har klare prioriteringer. Vi vil redusere plassen bilen og relatert infrastruktur tar i Buskeruds byer og kommunesentra og vi vil minske bilavhengigheten i folks hverdag. Vi vil ha integrerte lokalmiljøer med sterke kollektivtilbud og plass for syklister og gående. Dette innebærer en satsing på frakt av gods på skinner og til sjøs, og et rimelig kollektivtilbud ikke minst i struktursvake områder.

Miljøpartiet De Grønne planlegger for et samfunn med lavere transportbehov og flere kollektive løsninger. En samferdselspolitikk som prioriterer privatbilismen fungerer ikke lenger. Vi kan ikke bygge oss ut av bilkøene. Vi har heller ikke råd til tiltak som raserer naturressurser, forurenses og truer biologisk mangfold.

Vårt mål for samferdselspolitikken i Buskerud er å styrke lokalmiljøet, å fremme livskvalitet og folkehelse, og at befolkningens reisemønstre blir bærekraftig i et klima- og helseperspektiv. Vi må da prioritere utradisjonelt når vi investerer i infrastruktur, planlegger tettsteder eller regioner, og når vi skal bedre fremkommeligheten i byene.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- En samferdselspolitikk som prioriterer de myke trafikanter og kollektivtrafikk fremfor privatbilisme. dvs. en politikk som tilstreber en høyest mulig andel gående, syklende og kollektivreisende.
- En utbygging av kollektivtrafikken som gjør offentlig transport til et attraktivt og reelt alternativ til bil.
- Best mulig utnyttelse av veikapasitet ved samkjøring og liknende virkemidler.
- Minst mulig «matpakkekjøring».

Satsing på sykkel og kollektivtransport

Økt kollektivutbygging og redusert tilrettelegging for privatbil henger sammen. Nye og større veier fører til økt biltrafikk. De Grønne vil heller omdisponere de milliardsummene som planlegges brukt på veiene i Buskerud til effektive kollektiv- og sykkeltiltak. Dette er i tråd med Klimaforliket fra 2012.

Det er tre ting syklister er enige om: det skal være trygt, lett og raskt å sykle. Dette er målet vi arbeider for; De Grønne vil integrere og prioritere syklister som trafikkdeltakere.

Elektrisk sykkel er et realistisk alternativ til bil i regional sammenheng. I årene fremover bør Ekspress-sykkelveier innrettes. Disse kan bli viktige trafikkåre mellom ulike bysentre i Buskerud, samt mellom Akershus og Buskerud.

Avgjørende for økt bruk av kollektiv transport er god tilgjengelighet, samarbeid mellom

ulike kollektive transportmidler slik at de underbygger og utfyller hverandre, samt bedre ruter og enklere informasjon. Vi i De Grønne vil jobbe for at hele fylkets kollektivsystem gjennomgås og en samlet plan utarbeides.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Ha vesentlig billigere og bedre kollektivtransport i Buskerud, også i distriktene, og til nabofylkene.
- Utvide kollektivtilbudet på kvelds- og nattestid og i helgene.
- Utrede bedre fergetilbud i Oslofjorden. Her må det umiddelbart settes i gang arbeid med å tilrettelegge for el-ferger.
- Gi støtte til at kollektivtransport kan drives med elektrisitet, biogass eller lignende. Dette gjelder både busser, ferger og hurtigbåter.
- Gi fordeler til organisasjoner som prioriterer bruk av sykkel, buss og tog som transportmidler.
- Bygge sammenhengende sykkelveier ved fylkesveiene og helårs ekspress-sykkelveier mellom større kollektivknutepunkt og bysentre i Buskerud.
- Gjennomføre et sykkelløft for byens skoleelever. Alle skoleelever skal ha en trygg skolevei og mulighet til å benytte sykkel til skolen.
- Innføre gratis sykkel på tog og arbeide for at NSB kjører sykkelvogner på strekningen Drammen-Oslo.
- At togbilletter til Oslo og Akershus gir rett til overgang i kollektivsystemet.

Vei, vedlikehold og pendling

Buskerud er et stort fylke, og mange er avhengig av bilen for å ta seg frem. Der grunnlaget for kollektivtrafikk er tynt må det satses mer på nullutslippsbiler, el-sykkel, tråsykkel og samkjøring. Vi ønsker en kraftig utbygging av ladestasjoner slik at el-bil skal bli et reelt alternativ over hele fylket innen 2017. Vi budsjetterer for øvrig med tiltak for bedre trafiksikkerhet, framkommelighet og vedlikehold av veier på lik linje med regjeringen.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Skrinlegge alle nye kapasitetsøkende veiprosjekter (som f.eks. planlagt ny E16 Hønefoss ved Ramsar vernet område) med unntak av rene nærmiljø- og sikkerhetstiltak og veier der kollektivløsninger ikke utgjør noe reelt alternativ.
- Innføre rushtidsavgift og bompenger. Inntektene skal øremerkes utbygging av kollektivtransport.
- At fylket i samarbeid med kommuner bidrar til bygging av ladestasjoner for el-biler og el-sykler ved knutepunkter for samferdsel, kjøpesentra, bysentra o.l.

- Tillate nullutslippsbiler i kollektivfelt under visse forutsetninger. Dette skal praktiseres smidig.
- Arbeide for og legge til rette for bildeling og samkjøring.
- Arbeide for forbedring av fergetilbudet over fjorden. Dagens tunnel under Oslofjorden ved Frogn-Røyken må av hensyn til trafikksikkerhet få et nytt tunnelløp. MDG er forøvrig sterk motstander av en ny bro over fjorden.
- Opprette pendlerknutepunkter med parkering. Plasseringen vurderes ut fra hva som gir størst reduksjon av klimagassutslipp, og er til minst mulig skade for lokal natur og miljø.

Lokaltog og gods

Satsning på jernbanen er avgjørende for å få til det grønne skiftet. Lokaltoget er et sentralt virkemiddel i det regionale kollektivsystemet og for å redusere veitrafikken i og gjennom Buskerud. Godstrafikken står for store deler av klimagassutslippene og bidrar sterkt til dårlig luftkvalitet og slitasje av veier. Mer gods over fra vei til bane vil redusere utslipp og avlaste veinettet.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Jobbe for at nyttetransport og varelevering foregår på måter som reduserer utslipp og støyplager, men samtidig er fleksible og praktisk gjennomførbare.
- Stimulere til at busser og lastebiler kan bruke miljøvennlig drivstoff.
- Arbeide for å få mer gods over på jernbane. Dette innebærer også forsert utbygging av Inter City-triangelet samt oppgradering av Bergensbanen.
- Arbeide for at staten følger opp utbygging av jernbanen i Buskerud og prioriterer lokaltrafikken på jernbanenettet høyere slik at langt flere pendlere kan bruke tog.
- Støtte fortetting rundt jernbanestasjonene.
- Arbeide for dobbeltspor for høyhastighetstog fra Oslo til Hønefoss.
- Våtmarkssystemet i Nordre Tyrifjorden må bevares.
- Ruste opp Bergensbanen med dobbeltspor hele veien.
- Etablere dobbeltspor fra Hokksund og helt til Kongsberg.
- Elektrifisere fergene.
- At alle skip som ligger i havn skal bruke landstrøm.

4.HELSE, OMSORG OG MENNESKELIGHET

Miljøpartiet De Grønne vil i fylkeskommunen jobbe med prosjekter som bidrar til mangfold, bedre levevaner, gode fysiske og psykososiale miljø, meningsfull fritid og trygge lokalsamfunn i fylket.

Helse og forebygging

Fylkets helsepolitikk skal fremme og sikre god helse for innbyggerne. De Grønne vil i stor grad satse på tiltak som bedrer helsen til flest mulig av innbyggerne lengst mulig. Å forebygge er billigere og bedre enn å behandle. Kosthold og livsstil er vesentlige faktorer. Også motorisert ferdsel medfører store helsemessige omkostninger. Bilfrie byer og mindre bilbruk er god helsepolitikk. Å leve et liv med tid til engasjement, frivillighet og sosialt kontakt på menneskevennlige steder, støtter opp om fysisk og psykisk helse og velvære.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At det offentlige i samarbeid med frivillige organisasjoner fremmer aktiviteter som skaper og bevarer en sunn kropp og et harmonisk sinn.
- Jobbe for en reform som gjenetablerer folkevalgt kontroll over sykehusdriften.
- At helsevesenet fortsetter å være offentlig, supplert av private ikke-kommersielle aktører.
- At sykehus styres etter medisinske prinsipper, ikke som forretningsforetak.
- Arbeide for en desentralisert sykehusstruktur med geografisk spredte akuttfunksjoner.
- Arbeide for balanse mellom etablert medisin og komplementære behandlingsformer.
- At fylket i større grad har ansvar for omsorgsoppgaver for barn og eldre.
- Revurdere konkurranseutsettingen av omsorgsoppgaver for svake grupper.
- Styrke oppsøkende tjenester i psykisk helse, rusomsorg og barne- og ungdomsarbeid.
- Tannhelsetjenester skal være gratis frem til fylte 25 år.
- Tannhelsesektoren i Buskerud skal sørge for at alle som bor eller midlertidig oppholder seg i fylket har rimelig tilgang til nødvendige tannhelsetjenester.

Psykisk helse

Helsevesenet skal ta høyde for at enkeltmennesket er del av et samfunn og at både helse og sykdom ikke bare er et individuelt problem, men har også strukturelle årsaker og løsninger. Dette gjelder i høy grad folks psykiske helse. Vi ønsker å skape åpenhet for at alle kan oppleve psykiske kriser og at dette må møtes med motivasjon, aksept og støtte fremfor stigmatisering og marginalisering.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At det skal legges mindre vekt på medisiner og større vekt på bedringsprosesser og medisinfrie behandlingsmetoder.
- At behandlingstrengende i større grad integreres i samfunnet og behandles som likeverdige medborgere. Fleksible arbeidslivsordninger er en viktig del av dette.
- Jobbe for å øke kompetansen på psykisk helse, spesielt innen eldreomsorg.
- Samarbeide med kommunene for lavterskeltiltak i kommunal regi som kan bidra til bedring og økt mestring av lettere psykiske lidelser. Eksempler kan være "Rask psykisk helsehjelp" etter modell fra pilot i Frogner og Søndre Nordstrand bydeler.
- Opprette flere behandlingsplasser og lavterskeltilbud innen psykisk helse.

Medmenneskelig ruspolitikk

Miljøpartiet De Grønne anser rusavhengighet som et helseproblem og som en konsekvens av samfunnsforhold. Rusavhengige bør ikke kriminaliseres eller stigmatiseres, de skal hjelpes. Forfølgelse og straff koster mye og hjelper lite. Skadereduksjon og verdige levekår er viktigere.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Styrke saklig opplysning om rus og forebyggende arbeid mot misbruk
- At avhengighet møtes med profesjonalitet og medmenneskelighet
- At legemiddelassistert behandling skal være tilgjengelig ved tung avhengighet.
- I partnerskap med stat og kommuner utvikler en helhetlig ny strategi for arbeid med rusavhengighet i samarbeid med de narkomanes organisasjoner. Det skal være fokus på skadereduksjon og medmenneskelighet.
- Gi et anstendig liv også for de som ikke greier eller ønsker å bli rusfrie. "Bolig Først"-prosjektene er et eksempel på mulige tiltak.

Aktiv alderdom

Pensjonister og uføre bør ha mulighet til å være sosiale og delta aktivt i livet. Mange har stor livserfaring og kunnskap som kan komme fellesskapet til gode. De Grønne vil styrke de eldres posisjon og mener at gamle mennesker er en berikelse for samfunn og nærmiljø. De bør behandles deretter: som en verdifull ressurs og med respekt.

Eldreomsorg er i dag i stor grad et kommunalt ansvar, fylket kan være en verdifull partner i å skape en bedre eldreomsorg.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Stimulere kontakt mellom generasjoner for eksempel gjennom fellesprosjekter mellom skole og eldreinstitusjoner og ved å skape møtesteder mellom generasjoner
- At besøks- og støttekontaktordninger blir en større del av eldreomsorgen. Det bør etableres samarbeid mellom sykehjem, eldrecentre og barnehager, slik at det blir bedre kontakt og forståelse mellom generasjonene.
- Minske behov for medisinerings gjennom godt kosthold, musikkterapi og dyr som trivselsfremmende tiltak.
- Gi de eldre og deres pårørende større innflytelse på utformingen av tilbudet, men også sterke insitamenter til å bidra selv i større grad.
- Skape bedre ordninger med omsorgslønn og permisjon for å ta vare på eldre og syke slektninger og venner.
- At sykehjem bygges i tilknytning til nærmiljøet og grønne lunger, nær lekeplasser og liknende anlegg.
- At alle som ønsker kan få enerom på sykehjem.
- At mennesker som har bodd sammen store deler av sitt liv kan fortsette med dette også om den ene eller begge flytter til en institusjon

Kreative og fleksible løsninger

Ikke all eldreomsorg må gjennomføres av og i institusjoner. Slegt og venner kan involveres i større grad, og det offentlige bør arbeide for at de eldre selv skaper fellesskap, nettverk og grupper der en tar vare på og bistår hverandre. Mange behov vil dermed bli ivaretatt bedre og uten at offentlige budsjetter belastes.

Eldre mennesker skal ha mulighet til å bo hjemme så lenge som mulig. Også bokollektiver for eldre kan være et alternativ til sykehjem. Samboerskap skaper trygghet, sosialt liv, motvirker isolasjon og ensomhet og bidrar dermed til å bevare beboernes autonomi og selvverd. Alt dette må suppleres med råd, tilsyn og hjelp fra offentlige tjenester. Målet er størst mulig selvhjulpenhet lengst mulig.

Eldreomsorg er i første rekke et offentlig ansvar men her er stort rom for private, ikke-kommersielle aktører med fokus på å gi omsorg og skape trivsel og trygghet for de eldre.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At omsorgsarbeid i større grad anerkjennes som verdifullt.
- Gjøre det enklere å kombinere videreutdanning i helsevesenet med jobb.
- Skape bedre arbeidsforhold, redusere belastninger på personalet og skape forutsigbarhet og stabilitet for de eldre ved å styrke grunnbemanningen.
- At pasienter, så langt mulig, skal slippe å måtte bytte sykehjem eller avdeling.
- Prioritere ideelle aktører framfor kommersielle i anbudsrunder for kommunale helse- og sosialtjenester, herunder bo- og omsorgstilbud.
- Jobbe for at Buskerud aktivt innhenter brukerperspektiver i arbeidet med utviklingen av helse- og sosialtjenester.
- Sørge for at pårørende i en omsorgsrolle får nødvendig støtte, råd og hjelp.

Den menneskevennlige byen

Buskerudbyen vil tiltrekke seg mange nye mennesker i de nærmeste årene. Fylkets urbane tyngdepunkter vil fortettes og vokse. Både fysisk og psykisk påvirkes vi av hvordan vi lever og bor, og grønne omgivelser er positive for folks helse. Parker og hager i alle former bør være del av et grønnere liv for byboere. Hager øker kontakt med naturens prosesser og produserer kortreist mat. Og grønn vekst sprer glede.

Miljøpartiet De Grønne vil utvikle lokalsamfunn som er trygge og gode å leve i for alle, gamle og unge, menn og kvinner, etablerte og nye innbyggere. De som er i nød skal få hjelp. Vi trenger hverandre, og skal vi leve sammen i fred må det legges til rette for sosiale møtesteder og muligheter for integrering og deltakelse. Deltakelse gir trygghet og trivsel. Trivsel er en viktig forutsetning for god helse.

Nærmiljø, trygghet og tilhørighet er aller viktigst for barn og unge. Vi vil skape et fylke som ivaretar de unges helse, øver opp deres fysiske og sosiale ferdigheter, gir dem nærhet til naturen og tilhørighet til samfunnet.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- I samarbeid med kommunene, stimulere til satsing på møteplasser som fremmer deltagelse. Slike arenaer skal være for alle og i alle aldre, og gjenspeile mangfold.
- I samarbeid med kommunene sikre lokale ungdomsklubber og rusfrie møtesteder for unge voksne.

- Sikre barn og unges medvirkningsrett når et byområde skal videreutvikles.
- Øke støtten til overnattingstilbud for fattige tilreisende.
- Støtte helsetjenesten for papirløse innvandrere.

Frivillighet

Frivillig arbeid er en betydelig ressurs for samfunnet; den gir økt livskvalitet og sosial kapital til enkeltmennesker og lokalsamfunn. Derfor må frivillig arbeid og frivillige organisasjoner styrkes. Ikke alle oppgaver løses best av det offentlige – i mange tilfeller kan sivilsamfunnet løse utfordringer vel så godt. Livskvalitet og deltakelse i fellesskapet er heller ikke et kommersielt produkt levert som en ferdig løsning, men noe befolkningen selv skaper aktivt. Slike prosesser må initieres og fremmes av fylket.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Sikre bevilgningene til frivillige organisasjoner som arbeider med sosiale utfordringer i Buskerud.
- Sikre bevilgningene til frivillige organisasjoner som representerer innvandrere og andre minoriteter i Buskerud.
- Sikre at alle kommuner har lokaler tilgjengelig for organisert frivillig aktivitet.
- At det etableres frivillighetssentraler i alle kommuner, og at kommune og fylke stimulerer og bruker deres tilbud.
- At foreninger, lag o.l. trekkes inn som partnere og høringsinstans og brukes til relevante oppgaver i lokalmiljøet på linje med Frivillighetssentralen.
- Initiere selvhjelpsgrupper og nettverk som støtter og stimulerer til aktivitet og skaper sosial bindekræft.
- Utvide og styrke ordningen med minigjenbruksstasjoner. Vi vil ha flere steder å gi bort og få brukbare ting, og gjøre tjenesten bedre kjent og mer brukt.
- Utrede hvordan kommunene kan legge bedre til rette for at bedrifter, organisasjoner, offentlige enheter og enkeltpersoner kan gi bort og bytte brukbare gjenstander framfor kaste dem.

KULTUR, IDRETT OG FRILUFTSLIV

Fylket har et ansvar for å utvikle og tilrettelegge for kunst- og kulturliv for alle.

Fylkets regionale særpreget må bevares gjennom støtte til institusjoner i distriktene. De Grønne vil gjøre det enklere for organisasjoner og lag som arbeider med kulturminnevern og historie å drive aktivt. Det gjelder å sikre historiske bygninger og bygningsmiljøer, fornye museene og bibliotekene, og ivareta den levende kulturarven som kommer til uttrykk blant annet i lokale håndverkstradisjoner, folkemusikk og folkedans.

Mange innbyggere har minoritetsbakgrunn. De Grønne anerkjenner betydningen av kunstnerisk uttrykk for identitet og integrasjon, og vi vil ha et kulturliv som speiler mangfoldet i dagens flerkulturelle samfunn. Ved å legge til rette for en sterk kultursektor skapes møteplasser for integrering og utveksling av kulturuttrykk.

En viktig del av Buskeruds kultur er knyttet til friluftslivet fjellet og marka. Også her, innen organisert idrett, friluftsliv og mosjon, må fylket ivareta en rekke behov. De Grønne vil ha økt satsning på breddeidrett i videste forstand, for både organisert og ikke-organisert aktivitet. Ut over dette vil vi gi større rom for spontant initiativ og deltakelse i kultur- og idrettssektoren fremfor mer byråkratisering.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Sørge for et godt og bredt kulturtilbud i Buskerud, både med omreisende og faste institusjoner, profesjonelle tilbud og amatørgrupper.
- Ha gode støtteordninger for kunstnere og kunstorganisasjoner i fylket.
- Øke tilskudd til offentlig kunst, blant annet ved å øke delen av budsjettet for offentlige nybygg som går til utsmykning.
- Forbedre de digitale utlånsordningene fra bibliotekene.
- Vurdere å overføre ansvaret for kulturminnevernet fra fylkeskommunen til fylkesmannen.
- Bevare vår maritime kulturarv bedre, gjennom økt støtte til kystkulturen og opprustning av våre sentrale maritime samlinger og sentre for fartøyvern.
- Gi artister og kulturutøvere styrkede rettigheter gjennom en egen kulturarbeidsmiljølov utarbeidet i tett samarbeid med kulturprodusentene.

Kultur der du bor

Kortreiste kunst- og kulturopplevelser og aktivitet styrker nærmiljøet, øker lokal tilhørighet og kan bidra til mindre transportbehov.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Etablere inkluderende kulturelle møteplasser over hele fylket.
- Fremme kortreiste kulturaktiviteter som ulike verksteder og lokale scener, utstillinger og festivaler.
- Utsmykke fylkets offentlige anlegg med kunst.
- Sikre støtte til gratis- og rusfrie kulturfestivaler i fylket.

Kultur for barn og unge

Alle barn og unge skal få et godt tilbud om skapende kulturell aktivitet. Kulturskolen skal styrkes, slik at en unngår ventelister og får et tilbud alle har råd til. Et godt tilbud skal være uavhengig av hvor en bor eller hva foreldrene tjener.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Sikre et mangfoldig kulturtilbud for barn og unge, med korps, kor, amatørteater, UKM og andre organiserte, frivillige kulturaktiviteter.
- Styrke den økonomiske selvråderetten til kulturinstitusjoner slik at de kan bruke penger på kultur og ikke andre forefallende kostnader.
- Videreføre støtten til lokale festivaler for barn og ungdom.
- Videreutvikle det gode arbeidet som gjøres med Den kulturelle skolesekken.

Bibliotekene

Miljøpartiet De Grønne vil sikre bibliotekstjenesten i alle kommuner, og styrke folkebibliotekenes viktige rolle som ikke-kommersielle lokale møteplasser, med et tilbud som er tilpasset befolkningen i den enkelte kommunen.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Opprettholde og styrke driften av samtlige biblioteker i Buskerud.
- Videreutvikle bibliotekene som en møteplass for informasjon, debatt, opplevelser og integrasjon, blant annet ved å sikre tilstrekkelig bemanning.
- Øke grunnstøtten og ressursene til utlåsmateriell ved filialene.
- Åpne for flere søndagsåpne selvbetjente bibliotek.

Kulturminnevern

Kulturminnevern er en viktig del av kulturpolitikken og av fylkets historiske identitet.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At verneverdige og fredede bygninger tas i bruk og fylles med liv.
- Etablere støtteordninger for vernede og fredede bygninger som er i bruk.
- Bevare eldre bygningsmiljøer og ta hensyn til lokal byggeskikk.
- Støtte rehabilitering og tilpasning av eksisterende bygg framfor rivning og nybygg.
- Styrke bevaring og formidling av immateriell kulturarv, slik den kommer til uttrykk blant annet i håndverkstradisjoner, folkemusikk og folkedans.
- Etablere et senter for kulturminnevern som skal styrke og lette samarbeidet mellom fylkeskommunen, berørte kommuner og museer, og som kan bistå skoler.
- Sikre gammel skog i Buskerud.
- Støtte alle tiltak som gir verdifulle opplevelser i naturen, som skilting og tilrettelegging for handikappede.

Idrett og friluftsliv

En viktig del av Buskeruds tradisjonelle kultur er knyttet til friluftslivet. Idrett og friluftsliv gir bedre livskvalitet og helse. Naturopplevelser styrker forståelsen for naturens verdi, både for oss mennesker og i seg selv. Idretten skal skape aktivitet, glede og lek i alle befolknings- og aldersgrupper. Fylkeskommunen skal ta ansvar for at alle har mulighet for å drive med mosjon. Motorsport og toppidrett er ikke avhengig av offentlige midler og bør klare seg med sponsorstøtte o.l.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Støtte alle tiltak som øker befolkningens aktivitet, som svømmehaller, lysløyper, turstier, sykkelstier og klubblokaler.
- At skiløyper og turveier skal kunne nås uten bruk av privatbil.
- Billigere tilbud av og bedre tilgang til fasiliteter som svømmehall og idrettshaller. Små lokale idrettsanlegg gir best effekt på folkehelsen.
- At det skal skapes større mulighet for uorganisert og spontan aktivitet som ikke koster penger.

- Beskytte Allemannsretten og fremme ferdsel i utmark og strandsoner.
- Åpne skoleanleggene for aktiv bruk utenfor skoletiden.
- Sikre aktivitetssoner i nye boligområder gjennom rekkefølgebestemmelser.

5. JORD, LUFT OG VANN

Buskerud er et Norge i miniatyr, med variert natur fra fjord til fjell, og et fruktbart men begrenset areal av dyrkbar mark. Alt dette må vi ta vare på og holde i stand for fremtidige generasjoner. Fylkets beliggenhet og landskap gir store muligheter for produksjon av sunn og trygg mat for et økende antall innbyggere.

Med befolkningsveksten i Søndre Buskerud stiger presset på regionens ressurser. Når antall mennesker, boliger og veier øker trengs grønn politikk, med gode strategier og planer for å ivareta og gjenreise vann- og luftkvalitet, biologisk mangfold og grøntareal. De Grønne mener bosetting må bli tettere og at matjord må vernes.

Bøndene er og skal være selvstendig næringsdrivende, men trygg forvaltning av felles ressurser krever politisk styring. At maten vi spiser dyrkes ut fra naturens premisser er et samfunnsansvar. Fylkeskommunen skal gå foran ved å kartlegge situasjonen, igangsette og koordinere tiltak for å ta vare på fylkets natur, og for å omstille jordbruket til en mer bærekraftig og dyrevennlig form for produksjon.

De Grønne ønsker en større selvforsyningsgrad. Beite og utmark skal brukes. Samtidig er det hensiktsmessig å styrke andre produkter enn melk og kjøtt i sentrale områder. Også urban matproduksjon kan bedre tilgangen på sunn mat.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Innføre indikatorer og bærekraftsmål og gjennomføre en årlig behandling i fylkeskommunen om status og nye tiltak for å nå målene.
- Etablere en ordning for miljøkoordinatorer i fylket.
- At fylket bedrer samordningen og tilsynet med kommunenes miljøarbeid.
- At luftkvaliteten i byene overvåkes nøye og strakstiltak settes inn dersom tålegrensene brytes.
- Stimulere og legge til rette for vind- og vannkraftutvikling.

Marka, fjellet og naturmangfold

Det er viktig å bevare naturen i Buskerud, både for naturopplevelser, friluftsliv, og for det biologiske mangfoldet. Miljøpartiet De Grønne vil føre en politikk som ikke bare beskytter dagens naturverdier, men som også gjenskaper opprinnelige naturverdier og økosystemer som har blitt ødelagt.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Bevare, oppgradere og restaurere sammenhengende grønndrag.

- Kartlegge og innføre urbant naturvern av områder med høy biologisk verdi.
- Støtte prosjekter for å beplante parker med bie- og humlevennlige planter, matnyttige busker og trær og hindre unødvendig kantslått for å bevare pollinerende insekter.
- Gå inn for restaurering av ødelagte økosystemer i Buskerud og ivareta naturtyper som er truet eller sårbare.
- Lengre rotasjonstider i skogbruket og fredning av myrer.
- At skogbruket drives skånsomt og flere sammenhengende områder vernes.
- Si nei til fri ferdsel av snøscooter.
- Strengere straffer og større etterforskning ved dumping av søppel i naturen.

Matjord må vernes

De fleste byer og tettsteder i Buskerud er omgitt av dyrket mark. I Nedre Buskerud ligger noe av landets mest fruktbare matjord, og en stor del av landets grønnsaker produseres her. Disse områder er under konstant press, og store arealer produktiv matjord nedbygges årlig. Slik utbygging til bygge- og trafikkformål er irreversibelt. Vi vil arbeide mot at jordbruksarealer omreguleres til andre formål enn landbruk.

Fortetting innen eksisterende grenser kan redusere behovet for å ta i bruk dyrket mark vesentlig, men ikke helt. Eksempelvis kan et mål om å plassere kommunale bygg og offentlige institusjoner innen gangavstand fra sentrum kreve avveining mellom flere gode hensyn. Fylket skal ha en overordnet rolle ved slike avgjørelser.

Også den pågående forringelsen av kvaliteten på matjorda under konvensjonelt jordbruk samt økt jorderosjon krever styring og handling fra fylkeskommunen.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Styrke jordlovens bestemmelse om grunneiers plikt til å holde dyrket jord i hevd.
- Sikre gjenværende arealer i både sentrale strøk og utkantene.
- Støtte opp om økologisk landbruk, bruk av fangvekster og grønngjødsling. Bidra til at flere bønder har vegetasjonsbelter mellom jorder og vassdrag.

Landbruk og dyrehold

Primærnæringene er en viktig del av livsgrunnlaget vårt og sentralt for å nå grønne mål om matsikkerhet, livskvalitet og bærekraft. Buskerud er grønt i ordets videste forstand, og mulighetene for å produsere mat lokalt er gode. Matkvalitet, miljø og dyrevelferd er de

store konkurransefortrinn til norsk landbruk, ikke lave priser.

De Grønne ønsker å reversere de strukturdrivende tiltakene som forsterkes av årets jordbruksavtale. I framtidige jordbruksoppgjør må ressursutnyttelse og mattrygghet trumfe kostnadseffektivitet. Å realisere et slikt mål krever offensiv politisk styring, noe vi reduserer sjansen til når vi minsker tilskuddsdelen av potten.

De Grønne i Buskerud vil styrke landbruket ved å bedre bøndenes økonomi og orientere næringen i økologisk retning. Vi vil ha trygg mat, rent vann, dyrevelferd, naturmangfold, og varig fruktbarhet i jorda; da kommer økologiske driftsmåter best ut. Allsidig dyrking av kvalitetsmat vil skape arbeidsplasser og bosetting.

En utfordring er markedstilgangen for økologisk produsert mat, fylket bør derfor arbeide for å etablere flere salgskanaler for lokalproduserte landbruksprodukter.

Informasjon er viktig for forbrukernes valg. Dagens opplysningskontorer bør erstattes med et næringsuavhengig opplysningssenter for mat og helse, som i sitt arbeid tar hensyn til dyr og miljø og som fremmer nisjeprodukter, økologiske varer og lokalprodusert mat.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Støtte initiativ til å etablere torghaller for kortreiste og lokale produkter.
- Støtte kooperativer, andelslandbruk og "Bondens marked" i Buskerud.
- Etablere et nettsted der produsenter kan annonsere tilbud av kortreist mat, gjødsel, matjord, ved, og melde behov for arbeidskraft til innbyggerne.
- Belønne frilandsproduksjon av svin og fjørfe via tilskuddssystemet.
- Korte ned transporten av husdyr til maks fire timer. Dagens slakteristruktur må gjøres mer finmasket, med flere mobile slakterier og gårdsslakterier.
- At dyr kan utfolde sine artstypiske behov, uavhengig av økonomiske hensyn.
- Ta i bruk flere beitearealer for å redusere import av kraftfôr og produsere sunnere kjøtt. Dette er også viktig for å holde kulturlandskapet ved like.
- Gi frivillige organisasjoner som arbeider med mottak og omplassering for hjemløse eller bortkomne familiedyr mer offentlig støtte.
- Etablere og støtte sentre for hjemløse dyr i de største byene. Sentrene skal drive omplassering og gi informasjon til publikum om dyrehold og dyrs atferd.

Utmark, buskap og rovdyr

Beiteressursene bør utnyttes bedre. Beitebruken trues av kraftutbygging, veier og hyttebyer vel så mye som av rovdyr. De Grønne vil ha levedyktige bestander av rovdyrartene i Buskerud. Økte bestandsmål går hånd i hånd med en kraftig styrking av den

generelle økonomien i beitenæringene.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Stimulere til et husdyrhold som utnytter de store beiteressursene vi har i fylket.
- Øke støtten til tiltak som kan dempe konflikten mellom rovdyr og beitebruk, inkludert gjeting, gjerdning og bruk av raser med naturlig forsvarsinstinkt.
- Effektive og dyrevennlige ordninger for bestandsregulering og akuttuttak.
- Arbeide for en omlegging av erstatningsordningen for rovdyrtap til en risikobasert erstatningsordning der erstatninger blir utbetalt på bakgrunn av risiko for tap.
- Ha bærekraftige bestander av alle de rovdyr som rovdyrforliket legger opp til innenfor vårt forvaltningsområde.

Fjorden

Fiskeriene er en sentral del av matforsyningen. Friske marine økosystemer er en avgjørende del av livsgrunnlaget vårt, langt utover sjømatnæringens betydning. Det er derfor rimelig med betydelig politisk regulering, og lokalsamfunnene må involveres i forvaltningen av våre marine ressurser.

Klimaendringer fører til et varmere og surere hav, som sammen med ulike former for forurensning utgjør alvorlige stressfaktorer for kysten vår. De Grønne foreslår en kystdugnad for å bremse den negative utviklingen kystområdene nå er inne i.

Miljøpartiet De Grønne vil forsvare allemannsretten, redusere forurensningen og holde strandlinjen og øyene tilgjengelige som rekreasjonsområder.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Gå imot all form for bunntåling i Oslo- og Drammensfjorden.
- Etablere et nasjonalmarint verneområde i Oslo- og Drammensfjorden.
- Følge opp arbeidet med å sikre god vannkvalitet i fjorden.
- Tilrettelegge for flere offentlige strender.
- Stimulere til felles årlig dugnad for å rydde strender og kyst.

6. LÆRING, FORSKNING OG INNOVASJON

Skole

Skolens oppgave er å skape gode utviklingsmuligheter for individet og å være arena for sosial læring og fellesskap. Skolen bør skape selvstendige mennesker; samtidig er det viktig med klare rammer og tydelige forventninger fra skolens side.

Videregående skoler skal hjelpe ungdom å utvikle seg til skapende mennesker med selvtillit og selvinnsett, og som kan ta ansvar for seg selv og sine omgivelser. Vi vil sikre at det er pedagoger nok i skolene, at det tilbys tilpasset opplæring for den enkelte, og vi vil sørge for at alle som trenger det får kvalifisert psykososial oppfølging.

Alle elever skal oppleve en størst mulig grad av mestring; vi vil jobbe for at alle får en meningsfylt skolegang. Kunnskap finnes ikke bare i bøker, teorier og nettsider, og skolen bør legge mer vekt på praktisk kunnskap, øvelse og oppfinnsomhet. Skolen og dens elever skal være aktive i nærmiljøet rundt seg.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At skoledagen ikke utvides utover det eksisterende.
- At en større del av undervisningstiden settes av til praktisk orienterte formål.
- At lærernes tid prioriteres til oppfølging av elever og undervisning. De må få avlastning når det gjelder administrative oppgaver.
- At det i praktisk undervisning inngår innsamling og bearbeidelse av naturens ressurser; f.eks. en skolehage eller sanking etter modell av 'Epleslang'-prosjektet.
- At elever og lærere gjennomfører samfunnsnyttige oppgaver og deltar i dugnader som ledd i undervisningen.
- At skolen skal inngå samarbeidsprosjekter med eldreinstitusjoner, barnehager og frivillige organisasjoner o.l. i sitt nærmiljø.
- Tilrettelegge for at bynære gårdsbruk og andre aktører kan samarbeide med skolen om tilbud til barn og unge med skoletilpasningsvansker.
- På sikt innføre et varmt gratis skolemåltid basert på lokale økologiske produkter.
- At eleven kan stryke opptil 14 dager fravær i skoleåret for deltakelse i politisk eller frivillig arbeid.

Psykososial oppfølging

Mange elever sliter i dag med psykiske problemer. Det hindrer læring og det må gjøres noe med. Vi vil sikre et godt rammeverk rundt elevene, med nødvendig kompetanse.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Sikre tilstrekkelige sosialpedagogiske ressurser i skolen.
- Sørge for at helsesøster er tilstede på skolen hver dag i 100 % stilling.
- Jobbe for et tettere samarbeid mellom skolehelsetjeneste og eksterne tjenester.
- Innføre dialogbaserte foreldremøter om elevers helse og psykososiale miljø.

Yrkesfag

Skolen skal generelt satse mer på praktisk kunnskap, selvhjulpenhet og motoriske ferdigheter hos alle elever. Og særlig yrkesfagene trenger både et løft i status og en orientering mot bærekraft. Videregående skoler i Buskerud skal være stimulerende også for de som foretrekker praktiske oppgaver, de som ligger på et annet faglig nivå enn sine jevnaldrende, og de som trenger særlig tilrettelegging av undervisningen.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Økte ressurser til rådgivningstjenesten slik at vi har adskilte sosialrådgivere og yrkesveiledere.
- At andelen praktiske fag skal økes og knyttes til deltakelse i arbeidslivet.
- At andelen av praktisk øvelse økes i samhandling med nærmiljøet.
- At ressursgjenvinning og -håndtering blir del av praksis i tekniske fag.
- At kontakt og samhandling med målgruppen blir del av praksis i sosialfag.
- At opplæringen styrker bevissthet om tingenes livsløp og økologiske fotavtrykk.
- At det skal skapes flere lærlingeplasser, både i fylket og ved å pålegge virksomheter som deltar i offentlige anbud å ta inn lærlinger.
- At fylket vurderer forsøk med egne yrkesskoler med tilpasset pensum.
- At fylket bevarer nisjeutdanninger som ivaretar tradisjonelle håndverksteknikker.
- At det tilbys praktisk orienterte valgfag ved alle videregående skoler.

- At både elever med spesielle læringsutfordringer og elever med spesielle evner får faglig oppfølging på eget nivå, ved bruk av ressurspersoner i klasserommene, individuell oppfølging, og samarbeid mellom skoler.
- Sikre at syke og funksjonshemmede barn får være en del av et klassemiljø.

Forskning og innovasjon

MDG vil fremme grønn innovasjon og nytenkende løsninger. Når skolen i større grad er orientert mot selvhjulpenhet og oppfinnsomhet skaper dette grobunn for innovative løsninger på de praktiske utfordringer som globalisering og klimaendring bringer oss.

Fokus i innovasjonen skal i større grad rettes mot lokale forhold og behov. Fylket kan stimulere til forskning og regional kompetansebygging ved å initiere faglige utredninger og utpeke satsningsområder for videre utvikling.

FOU bør basere seg på samarbeid mellom fylkeskommune, forskningsmiljøer, praktikere og potensielle brukere. Ut av dette kan det skapes fremtidsrettete klimaarbeidsplasser basert på grønn teknologi og praksis.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At fylkeskommunen er en pådriver for analyse av og omstilling til de nye betingelsene vi møter i klima, miljø og samfunn.
- At forskning og innovasjon i større grad orienteres mot lokale forhold og behov.
- At FOU baseres på samarbeid mellom fylkeskommune, forskningsmiljøer, praktikere og potensielle brukere.
- At fylket stimulerer til forskning og kompetansebygging ved å initiere faglige utredninger og utpeke satsningsområder som er relevante for et grønt skifte.

7. NÆRINGSPOLITIKK FOR ET GRØNT SKIFTE

Næringslivet er en viktig faktor for å skape et bærekraftig samfunn, og en god næringspolitikk sørger for at fylket har arbeidsplasser og skatteinntekter.

Næringslivet trenger forutsigbare og langsiktige rammevilkår. Derfor er det viktig at fylket handler etter en overordnet visjon for det grønne skiftet. Det finnes gode utviklingsperspektiver for et fylke som Buskerud. Miljøpartiet De Grønne vil ha en grønn fremtid der miljøteknologi, grønn innovasjon, bærekraftig produksjon og handel skaper lokale arbeidsplasser.

Vi må vri investeringene i næringspolitikken over til nytt grønt næringsliv på områder der Buskerud har spesiell kompetanse og naturgitte fortrinn. Når oljeindustrien og jobbene som er knyttet til den skal erstattes finnes det et hav av muligheter - også i Buskerud – som vi må tørre å satse på.

Særlig omstillingsfasen krever offentlig styringsvilje og rammevilkår som kan utløse private investeringer og forskning for fremtiden. Det bør settes av statlige penger for investeringsfond til nystartede bedrifter, og skattelette for selvstendig næringsdrivende.

God næringslivspolitik setter i sammenheng elementer som arealplanlegging, samferdsel, miljøhensyn, integrasjon og utdanning. Fylkets oppgave må være å skape gode rammer for utvikling, innovasjon og entreprenørskap ved en helhetlig plan for et grønt skifte og et fokus på regionens naturverdier og miljøaspekter.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Bedre muligheter for bedrifter og foretak som er miljøvennlige.
- Støtte opp under små og mellomstore lokale bedrifter.
- At fylket støtter grønt næringsliv via sine innkjøpsordninger.
- Måltettete investeringer i fornybar energi og miljøteknologi.
- Bruke fylkets eierskap i Vardar til å fremme en grønn energiomstilling.
- At det innføres forpliktende klimaregnskap for både fylke og kommuner. Fylket skal ta bedre hensyn til klimaendringer i sine beredskapsplaner og sørge for at kommunene gjør det samme.
- Arbeide for at sentrum i Buskeruds byer og tettsteder holdes fri fra privatbiler. Bykjernene i fylket skal få nytt liv som sentral arena for sosialt samkvem, handel og opplevelser.
- At særlig plasskrevende eller forurensende næring ikke plasseres i eller nær bykjerner eller der det er verdifulle jordbruksarealer.

- At virksomheter som forurensere begrenses og at de skal bære kostnadene for sin forurensing.
- At naturverdier, miljøutfordringer og muligheter for grønt næringsliv kartlegges.

Gjenbruk

Fylkeskommunen skal øke fokus på avfallsreduksjon, dvs. legge stor vekt på gjenbruk, gjenvinning og energiutnyttelse av avfall, av hensyn til miljøet, men også som et viktig insitament for næringsutvikling i en bærekraftig retning.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At mottakssteder for avfall bygges ut til gjenvinningssentraler. Oppgaven vil være å stimulere til og tilrettelegge for gjenbruk av brukbare gjenstander og materialer.
- At materialer som ikke kan resirkuleres i sin eksisterende form gjenvinnes i størst mulig grad. Produksjon av biogass bør økes.
- At gode ordninger for innsamling gjør det enkelt og praktisk å resirkulere og gjenvinne. Renovasjonsavgiftene bør være tilpasset disse målene.

Ressursdeling

MDG ønsker former for handel og samhandel som i mindre grad er basert på forbruk og i større grad er orientert mot bedre bruk og gjenbruk av eksisterende ressurser. En deleøkonomi utnytter ressurser bedre. Dette kommer ikke minst de svakest stilte i samfunnet til gode og kan forløse potensial som finnes her.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Utrede og fremme systemer for å dele på varer, redskap, materialer og kapital.
- Fremme offentlig og privat initiativ til gjenbruk og deling, så som bytteringer, nettverk, bildelingsordninger, gjenbruksbutikker og andelsjordbruk.

Lavere terskler i arbeidslivet

MDG ønsker et humant arbeidsliv som gir tid og overskudd til andre aktiviteter og interesser. Mange føler seg presset, mens de som står utenfor arbeidslivet sliter med å komme seg inn. De Grønne vil derfor redusere normalarbeidstiden og dele på det eksisterende lønnsarbeidet i samfunnet. Redusert arbeidstid dreier seg ikke om mindre arbeid for lik lønn, men om å frigjøre økonomiske midler i næringslivet og gi individet rom for andre verdier og aktiviteter. Det skal være tid til andre, til deltakelse og frivillighet.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Gjøre det lettere å redusere arbeidstiden fremfor å ta lønnsforhøyelse.
- Opprette finansielle insentiver til sosialt entreprenørskap.
- Videreføre og utvikle kommunale trainee-ordninger for funksjonshemmede.
- Starte forsøk med økt rett til egenmelding ved sykdom.
- Jobbe for at fylket skal tilby meningsfulle og fleksible stillinger til personer som har særlige vanskeligheter med å få innpass på det ordinære arbeidsmarkedet.

Gründere, sosiale entreprenører og innovasjon

Buskerud har høyt kunnskapsnivå, mye kreativitet og mange driftige mennesker. Miljøpartiet De Grønne vil sørge for en god grobunn for gründerbedrifter. Vi vil at fylket har mekanismer for å fange opp entreprenørene med de beste ideene og ambisjoner for å videreutvikle disse ideer. Innovasjon er viktig og skapes ved en utveksling av kunnskap mellom praktisk kunnskap og teoretisk orienterte forskningsmiljøer.

Betegnelsen sosialt entreprenørskap viser til gründere og private selskaper som bruker ressursene på en måte som fremmer et varmere og mer miljøvennlig samfunn. De Grønne vil ha mer av dette, og vi mener at både offentlig og privat sektor kan være pådrivere for nye miljøvennlige løsninger i bruk av arbeidskraft og materielle ressurser.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Styrke nettverkene av gründerbedrifter med kapital og kompetanse, for eksempel arbeidet til Ungt entreprenørskap.
- Sørge for tomme lokaler for korttidsleie som kan benyttes av unge bedrifter. Systemet bør både omfatte fylkets og kommunenes egne lokaler, og andre lokaler som står tomme.
- Stimulere til større utveksling mellom gründermiljøer i Buskerud, forskningsmiljøer i regionen og eksterne partnere i inn- og utland.
- Styrke Buskeruds næringsutviklingsprogram slik at unge bedrifter kan få økt kompetanse til å utvikle forretningsmodellene sine.
- Gi kommunene insentiver for å tilby lokaler til unge gründere.
- Arbeide for at en større andel av Innovasjon Norges midler går til bedrifter i Buskerud.
- Sikre stabile rammer for bedrifter som satser på sosialt entreprenørskap, og legge til rette for at de bli økonomisk selvberende bedrifter.